

Daria Lavelle

Gustul unei amintiri

Traducere din limba engleză de
Anca Bărbulescu

Editori:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:
Ioana Petridean

Design și ilustrație copertă:
© Greg Heinemann

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Mirela Voicu

Corectură:
Irina Botezatu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LAVELLE, DARIA

Gustul unei amintiri / Daria Lavelle ; trad. din lb. engleză de Anca Bărbulescu. - București : Editura Trei, 2025
ISBN 978-606-40-2759-7

I. Bărbulescu, Anca (trad.)

821.111

Titlul original: Aftertaste
Autor: Daria Lavelle

Copyright © 2025 by Daria Lavelle
All rights reserved

Excerpt from *32 Yolks: From My Mother's Table to Working the Line* by Eric Ripert with Veronica Chambers, copyright © 2016 by Eric Ripert. Used by permission of Random House, an imprint and division of Penguin Random House LLC. All rights reserved.

Excerpt from *Anthony Bourdain's Les Halles Cookbook: Strategies, Recipes, and Techniques of Classic Bistro Cooking* by Anthony Bourdain, José de Meirelles, and Phillipe Lajaunie, copyright © 2004 by Anthony Bourdain, used by permission of Bloomsbury Publishing Inc.

Excerpt from *Breaking Free* by Geneen Roth, copyright © 1984 and 2023 by Geneen Roth, used with permission.

Excerpt from *The French Laundry Cookbook* by Thomas Keller, copyright © 1999. Reprinted by permission of Artisan, an imprint of Hachette Book Group, Inc. "Wish" by W.S. Merwin. Copyright © 2017 by W. S. Merwin, used by permission of The Wylie Agency LLC.

Copyright © Editura Trei, 2025
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-2759-7

Partea întâi

TEXTURI

*Tata a murit când eram mic.
A rămas tragedia fundamentală a vieții mele.
Dar spiritul lui nu m-a părăsit niciodată; poate acesta este
miracolul care îmi definește viața.*

Eric Ripert
32 Yolks [„32 de gălbenușuri“]

AMAR

Prima oară când Konstantin Duhovny a gustat ceva ce nu mâncase a fost când avea unsprezece ani și stătea pe marginea ștrandului din Brighton Beach, bățând apa cenușie cu călcâiele atât de tare, încât făcea spumă.

Se uita la ceilalți băieți, întorși cu spatele (băieții cu care se presupunea că a venit să înoate, dar care nu-l invitaseră, nici măcar din politețe, în cercul lor), privindu-i cum se bălăceau și se dădeau mari cu priceperea de a sta în mâini în bazin și cu capacitatea plămânilor lor, scui-pând apă cloraminată la câteva zeci de centimetri în aer, ca niște marsuini.

I-a urmărit toată după-amiaza pe Mitea, Sașa, Mișa K. și Mișa B. (căruia toți îi spuneau Ursu fiindcă avea păr negru și des pe tot spatele) până când, unul după altul, tații lor și-au terminat de citit numerele jilave din *Ruskaia Reklama*, s-au scărpinat la sfârcuri prin maiourile albe, uzate, de purtat pe dedesubt și și-au dezlipit trupurile păstoase de pe șezlongurile cauciucate, anunțând că distracția s-a terminat.

Kostya venise cu vărul lui, Valerik (care nu-i era văr de-adevăratelea, ci fiul adolescent al tușei Natașa, care

nici ea nu-i era mătușă de-adevăratelea, ci o cunoștință de-ale mamei sale), care-l lăsase de izbeliște cât ai clipi când prietena lui îi șoptise ceva despre o „cabină de sărutat“ pe promenada din apropiere.

Nu te miști de-aici, îi șuierase Valerik. Vin eu să te iau.
Trecuseră două ore de-atunci.

Ultimul băiat rămas, Mitea, închise poarta din plasă de sârmă și Kostya simți cum îl urzică invidia. Pe el n-avea cine să-l ducă acasă, la fel cum nu avusese nici cine să-l dea cu cremă de protecție solară pe spate (pe care deja și-l simțea roșu, cu pielea întinsă și arsă) și la fel cum nu avea cine să-l învețe să vorbească cu băieții așa încât să reiasă clar că e unul dintre ei.

Numai că, bineînțeles, nu era unul dintre ei. Tații lor trăiau.

Începu să bată și mai tare apa cu călcâiele, s-o bată violent, să-i bată pe tați și pe fii, să bată golul uriaș de dor dinăuntru lui, sentimentul că-i lipsește cineva, că-i lipsește până la disperare, că-i lipsesc toate părțile aceluia om, până și cele pe care nu le cunoscuse, buzunarul acesta atât de adânc, încât i se părea că, dacă ar putea să bage mâna în el și să-i pipăie suficient căptușeala, să răzbată prin ea în partea cealaltă, unde golul s-ar fi umplut ca un stomac rotunjit de mâncare, poate-poate ar fi găsit ce căuta.

Chiar atunci, îi trecu ceva pe limbă și Kostya rămase cu călcâiele în aer. Acel ceva îi îmbracă gura pe dinăuntru, gros ca o pastă, cu un gust — gustul nemâncat — copleșitor. Era sățios, sărat, cu o textură grunjoasă, puțin dulce și gras, alături de ceva oarecum înțepător, iar la sfârșit, în adâncul gâtului, amar, *amar*, un amar care se întindea ca o vânătaie. Bun, dar și rău, cu un vag iz de

rahat. Se întrebă pentru o clipă dacă nu cumva reușise vreunul dintre băieți să-l facă să înghită unul (părea genul de lucru pe care i l-ar face băieții cu tați unui băiat fără tată), dar, la fel de repede pe cât se ivise, senzația dispăru. Kostya plescăi din buze, încercând s-o cheme înapoi, însă nu mai rămăsese nimic din ea, doar o căldură care i se întindea încet pe limbă în timp ce se lupta să-și rețină lacrimile.

De-abia în absența gustului îl recunosc, din senin.

Ficat de pui, ceapă prăjită, mărar proaspăt pe deasupra, puțin suc de lămâie.

Pecionka.

Era, din câte povestea mama lui, felul preferat al tatălui său, pe care ea îl pomenea rar și nu-l mai gătise de la moartea soțului. Kostya nu gustase niciodată *pecionka*. Pur și simplu știa, ca printr-un alt simț pe care de-abia acum și-l descoperea, că stafia aceluși fel de mâncare (nu gustul, ci ceea ce rămâne după gust) îi trecuse prin gură, invocată de cel care își dorea cel mai tare să-l savureze din nou.

SĂRAT

Cu douăsprezece luni înainte.

O zi de marți. Fierbinte. Vară, nădușeală.

Tatăl lui Kostya își înnodea o cravată revoltătoare, parte din uniforma standard a Regiei de Transport Metropolitan.

Kostya îi aruncă o privire din bucătărie (pe atunci își petrecea toată ziua în bucătărie), unde stătea în picioare, cu o singură șosetă, în fața frigiderului cu ușa larg deschisă. Stătea acolo de atâta timp, încât chefirul făcuse broboane de condens, care se scurgeau pe cutie și motorul gâfâia în căldura tot mai mare. Cerceta conținutul frigiderului; tatăl lui îl păcălise data trecută, dar azi n-avea de gând să-l mai lase.

— Închide la frigider, țâțâi din buze tatăl lui. Așa strici. Strică și mâncare. Reparat costă.

— Scuze, mormăi Kostya și închise ușa fără nicio grabă, trăgând cu ochiul o ultimă dată la borcanele, conservele și cutiile de plastic reci, cu etichete în alfabetul chirilic.

Kostya nu prea știa să citească rusește (avea zece ani și era destul de deștept, dar erau în America, nu în Ucraina sovietică), așa că memorase ambalajele în care veneau

produsele de la băcăniile rusești: *liulia-kebabul* cu orez îl puneau cu polonicul în cutii de polistiren; murăturile (fermentate, în oțet, varză acră, roșii în saramură) se legănau alene în cutii opace de plastic de un litru; salatele (morcov ras cu sos acru-iute, *olivié* scăldată în maioneză, *vinegret* cu sfeclă dulce-pământie) stăteau în cutii transparente, de jumătate de litru, cu etichete dreptunghiulare; în pungile de hârtie albă, care deveneau tot mai străvezii de la grăsime, erau *piroști* cu umplutură de carne sau vișine, sau varză, sau mac. Cercetă atent rafturile frigiderului, făcând inventarul. Apoi se așează la măsura din colț cu mâinile împreunate, ca un afacerist, pe fața de masă din mușama lipicioasă.

— Sunt gata, anunță Kostya.

Ocupat cu cravata, tatăl lui nu ridică privirea.

— *Papa*, se miorlăi băiatul, trecând la limba maternă, *fă jocul! Dă-mi să gust!*

Kostya spera să-și sporească șansele prin efortul de a vorbi în limba lui maternă; de câteva săptămâni, tatăl său se lupta cu aversiunea pe care o căpătase față de rusă, o limbă pe care înțepea s-o simtă străină și mălăioasă pe limbă. Kostya voia să fie și el ca băieții populari de la școală (american, vorbitor de engleză, *normal*) și să se integreze, să fie văzut, nu ignorat.

Tatăl lui Kostya se uită cu jind, obosit la frigider, apoi în sus, la ceasul de deasupra aragazului, și expresia gânditoare de moment lăsă loc încruntării.

— Azi nu pot, Kostocika, răspunse el, cu un aer de regret sincer. Am rută nouă. Nu se poate întârziat.

— Da, da' puțin! insistă Kostya, revenind la engleză. Numai o dată. Nu durează mult.

Ultima oară când jucaseră jocul lor de-a gusturile, în care tatăl îi strecura bucațele de mâncare în gură, iar el

trebuia să le identifice (cu ochii închiși, fără să trișeze), Kostya nimerise patru la rând (parizer, piersici din conservă, o ridiche unsă cu unt, un cubuleț de halva) și era entuziasmat de șirul de victorii, când tatăl lui îi dăduse o bucată de pește uleios din vârful furculiței.

— Asta e ușor! Sardină! răcnise el triumfător, când nici nu terminase de mestecat.

— *Niet!* răcnise și tatăl lui, izbind încântat masa cu palma, iar Kostya deschisese ochii, mut de uimire. Șprot!

Dar de atunci trecuseră săptămâni întregi.

— Numai o dată și gata, repetă Kostya acum, cu vocea glazurată ca o gogoasă.

Tatăl lui zâmbi și îl pupă pe creștet.

— La tine, niciodată o dată și gata.

Inventaseră jocul cu câțiva ani în urmă, când Kostya avea opt ani, imediat după ce imigraseră. Era un mod de a-i aminti de unde venea. De a-și păstra pe limbă moștenirea culturală. De a gusta împreună trecutul familiei, de care-i despărțea un ocean. Era jocul preferat al lui Kostya, amintirea luminoasă de care se agăța când alți copii, copiii americani, râdeau de hainele care nu-i veneau, de mâncarea lui străină, de greșelile lui de gramatică.

— Pe cuvânt!

— Kostocika, trebuie prind autobuz.

Kostya se ținu după tatăl lui pe coridor și intra după el în dormitorul părinților, unde îl privi cum își caută pe noptieră ecusonul cu numele *Sergei Duhovny (Conductor #0727)*, gravat cu un auriu kitschos.

— Hai, papa...

Tatăl lui ieși pe lângă el, pășind în lateral pe coridorul îngust, și se întoarse spre bucătărie. Kostya se ținu în urma

lui, neabătut. Deja avea nevoie de asta, o nevoie intensă, o nevoie de ceva bun. Cu o zi înainte, pe promenada Riegelmann, doi băieți trecuseră pe lângă banca pe care-și lua prânzul și nu se deranjaseră să coboare tonul când îi evaluaseră mâncarea: *jarkoe* rămas de seara, un ghiveci de vită moale în sos gros, cafeniu care, în contrast cu cutia de plastic Tupperware, era un afront adus hotdogilor de vită pe care-i țineau băieții în mâini. *Ce ciudat și ăsta*, îi spusese unul celuilalt. *Auzi, ciudatule? Ce mănâncă? Zici că e diaree.*

— *Mai târziu*, Kostya. Când vin acasă.

— Nu, se miorlăi Kostya și buza de sus i se încreți, bosumflată, a încăpățânare. Acum.

— *Niet*, repetă ferm tatăl lui. *Mai târziu*.

— Niciodată nu e „mai târziu“!

Tatăl lui scoase un oftat în care se amestecau în mod egal epuizarea și regretul.

— Trebuie fug. Te pup.

— Toată ziua muncești. Atâta facem și noi împreună!

— Mergi la tine în cameră, Kostya, șopti tatăl lui.

Dar Kostya nu se clinti. Era cu degetele pe marginea prăpastiei; hotărî să sară.

— Are dreptate mama, îi aruncă el. Trebuia să fi rămas la Kiev!

O auzise odată pe mama lui, din camera vecină, cum vorbea în șoaptă cu sora ei la telefon. O conversație cât un pachet întreg de țigări.

— Mama? Ce legătură...

— Că atunci ai găti! Ai avea un restaurant, nu ai conduce autobuzul ăla tâmpit! strigă Kostya ca să-l acopere. Și mie nu mi-ar fi așa rușine.

— Mergi la tine în cameră, spuse tatăl lui mai tare, cu vocea sfărâmicioasă ca foaia de ceapă. Nu înțelegi nimic.

Apoi întinse mâna spre clanța ușii.

Kostya strânse pumnii până când unghiile îi lăsară urme de semilună în palme. Simțea în gură un gust rău, un amestec matinal de dinți nespălați și furie.

— Tu ne-ai adus în America, lătră el, repetând lucruri pe care n-ar fi trebuit să le audă. Că ai vrut tu să vii. Că nu te-ai gândit decât la tine. Cum o să-mi fie mie nu te-ai gândit. N-ai decât, du-te, nu-mi pasă. *Du-te dracu'!*

În engleză suna altfel. Mai bine. Cum spuneau băieții populari când trânteau ușile dulăpioarelor din vestiar. *Go to Hell*. Dar Kostya simți cum puterea cuvintelor îl străbate, cum îi tună în piept, iar în cameră se lăsă brusc liniștea.

Tatăl lui se opri, cu spatele la el.

— Cum spui tu, răspunse aproape în șoaptă, apoi ieși pe ușă cu umerii lăsați, înfrânt.

Dacă tatăl lui ar fi țipat, dacă l-ar fi pedepsit, dacă ar fi ripostat în vreun fel, poate ar fi fost altfel, poate Kostya ar fi putut să-și spună, zile și luni și ani mai târziu, că tatăl lui știuse că nu vorbea serios. Dar resemnarea din vocea lui, durerea evidentă pe care i-o provocase omului pe care-l iubea cel mai mult pe lume îl sfâșiaseră ca un cârlig tăios.

Chiar și în surescitarea care urmase acestui moment, nu fusese în stare să-și ia ochii de la ușă, așteptând ca tatăl lui să vină înapoi și să-l ierte. Să repare ce stricase el. Își spunea să nu plângă, în timp ce simțea gustul propriilor lacrimi, de parcă ar fi înghițit o mare întregă. Parcă știa deja, din felul cum îi răsunau în minte cuvintele de rămas-bun ale tatălui lui, din felul cum i se oprise vocea în gât ca și cum s-ar fi deschis un rift în timp, că era ultimul lucru pe care avea să-l mai audă vreodată de la el.

DULCE

La trei luni după moartea tatălui său. Ce coincidență urâtă!

Era toamnă, frunzele începeau să ruginescă, aerul să se răcească, viețile lor să se așeze în noua și ciudata formă pe care aveau s-o capete, ca jeleul, fără el.

Bătea cineva la ușă, ceea ce era imposibil, pentru că nu-i căutase absolut nimeni de la înmormântare și nu-i păsa nimănui că era ziua lui Kostya și nici că mama lui nu se mai ridica din pat de zile în șir sau că nu mai era mâncare în frigider, iar dulapurile din bucătărie erau aproape goale.

Era un livrator.

Cu flori în mână. Și un bilet.

Tatăl lui comandase buchetul dinainte, plătitese florarul, scrisese biletul ca întotdeauna, fără să-și imagineze că nu va fi la ușă să-l primească și să i-l ofere cu mâna lui mamei lui Kostya.

Florile umplură camera de un miros dens și dulce, ca de mosc. Erau cele din parfumul mamei lui: paciuli, lăcrămioare, tuberoze. Aceleași pe care i le oferea tatăl lui în fiecare an, de când se născuse Kostya.

Parfumul lor năpădea apartamentul, marina pereții. Mama lui îl simți din pat și apăru împleticindu-se, fără să-i vină să creadă, în sufragerie. Când văzu vaza pe masă și bilețelul capsat de buchet, cu scrisul de mână al lui Serghei — Serghei al ei! — scoase un țipăt.

Kostya încercase să citească biletul, descifrând cu greu literele chirilice înclinate, întinse pe pătrățelul de carton. Îl atrăsese faptul că-și recunoscuse numele, *Костя*, printre liniile ondulate ale scrisului tatălui său. Dar mama lui i-l smulse, îl citi și începu să plângă de parcă tocmai îl pierdea din nou, iar darul acesta de la spiritul lui era o fărâmă de bunătate crudă.

Apoi aruncă totul la gunoi: biletul, florile, vaza, care se sparse în două de fundul pubelei. Dar Kostya nu se îndură s-o scoată în fața casei. Avea să rămână acolo săptămâni întregi, cu florile putrezind înăuntru, cu tulpinile topindu-se într-o mazăgă, cu petalele ofilindu-se spre maroniu, cu un miros indolent, cu fiecare zi tot mai asemănător cu cel al morții.

În seara aceea, după ce fură biletul din gunoi, Kostya fură și o prăjitură.

O felie de tort Kiev, cu beza cu alune măcinate și cremă groasă de unt și ciocolată, de la o patiserie de pe Avenue U. Se așază pe o bancă din parc, pe întuneric, și se îndopă cu glazura grea, cu masa casantă și crocantă de albuș bătut, bățos, cu senzația sfărâmării ei între dinți până devenea o pulbere albă și dulce. Mânca cu mâna, cu zahărul lipit de piele, cu pete de ciocolată în palme.

Era deja prea dulce după primele guri, greu de înghițit, dar tot își îndesa în gură bucată după bucată, încercând să umple ceva dinăuntru. Mânca, deși corpul îl avertiza